

מה מבקש השופט אוקון להשתיק?

התרעה על פגיעה שיטתית בזכויותיהם של חשודים בכלל וקטינים בפרט היא אחד מתפקידיה של סניגוריה ציבורית, והניסיון הכוחני להפחידה ולהשתיקה אינו ראוי / ד"ר בועז סנג'רו

השתוממתי למקרא הידיעה הבאה ("ידיעות אחרונות", 28.10.05): "צעד חסר תקדים של השופטים נגד הסניגוריה הציבורית: מנהל בתי המשפט השופט בועז אוקון שיגר אתמול מכתב חריף לסניגוריה הארצית הראשית (צ"ל: הסניגוריה הציבורית הארצית, ב.ס.) ענבל רובינשטיין והאשים אותה בהוצאת דיבתם של השופטים. העילה: מסמך שחיברה הסניגוריה הציבורית ובו נמתחה ביקורת על פעילות בתי המשפט במהלך ההתנתקות. במסמך נטען כי השופטים הנהיגו מדיניות של "יד קלה על ההדק" בטיפול בקטינים שנעצרו במהלך ההתנתקות. אוקון אמר כי מדובר בטיעון מופרך ודרש התנצלות. בתגובה שיגרה אתמול רובינשטיין גילוי דעת לכל הסניגורים והדגישה כי היא מסתייגת מהדברים שנכתבו במסמך." עד כאן הידיעה המפחידה.

פירוט חשוב נוסף של מסמך הסניגוריה הציבורית (שלא פורסם) מצאתי בדיווח אחר ("הארץ", 20.10.05): "...סטייה לחומרה ממדיניות הטיפול במעצרים בימי שגרה... הטיפול המשפטי בעצורי ההתנתקות מחזק את ההרגשה שהצורך להרתיע את מתנגדי התוכנית ולסכל כל הפרעה כדי לאפשר את המשך ביצועה, גברו על כללים בסיסיים הדרושים לניהול הליך פלילי תקין. דווקא בתחום הנוער, שבו יש לנקוט משנה זהירות, הופרו הכללים בצורה בוטה, תוך רמיסת זכויות החשודים והנאשמים... זנחה כליל הגישה הטיפולית-שיקומית הנוהגת בבית המשפט לנוער."

תחילה אתייחס בקצרה לגופו של עניין ולאחר מכן לאופן התנהלותם של השופטים. סבורני כי הטענות הנ"ל המובאות במסמך הסניגוריה הציבורית הן – למרבה הצער – מוצדקות. בימים אלה ממש הנני שוקד על כתיבת מאמר מפורט העוסק בהינתקות כמבחן לדמוקרטיה הישראלית ובטיפולן של רשויות אכיפת החוק בהתנגדות להינתקות. מפאת קוצר היריעה הנוכחית לא אוכל לפרט את הממצאים והמסקנות שבמאמר. אסתפק בציטוט עצומה חסרת תקדים, שעליה חתמו בחודש אוגוסט כמעט כל המרצים למשפט פלילי בישראל, בעקבות ההחלטה של שופטת בית-המשפט העליון איילה פרוקצ'יה על מעצר עד תום ההליכים המשפטיים של ילדה בכיתה ח' (בת 14!) אשר הפגינה נגד ההינתקות תוך הפרת התנאי של מעצר בתחומי יישוב מסויים שהוטל עליה בשל השתתפותה בהפגנה קודמת, וללא כל טענה של המשטרה והפרקליטות בדבר שמץ של שימוש באלימות. המעשה החמור ביותר שיוחס לילדה היה העלבת שוטר. הילדה הוחזקה במעצר שלוש ימים ולילות. וכך כתבנו: "אנו, מרצים וחוקרים המתמחים במשפט הפלילי, ללא קשר לדעותינו הפוליטיות, מודאגים מאד מהשימוש של מערכת אכיפת החוק בהליך הדראסטי של מעצר עד תום ההליכים של קטינים המואשמים בהפרת החוק במסגרת ההתנגדות להינתקות. מעצר קטינים, המואשמים בעבירות כגון הפגנה בלתי חוקית והפרעה לסדר הציבורי, אינו ראוי הן משפטית והן מוסרית. במיוחד כשמדובר בקטינים, יש לנהוג באיפוק ולא להיחפז בשימוש באמצעי החמור ביותר של שלילת חירות ממושכת לפני משפט. גם אם קיימת סכנה כי הקטינים יחזרו ויבצעו את המעשים... הפגיעה הקשה של המעצר עד תום ההליכים בקטינים, העלולים להיות עם צלקות נפשיות משמעותיות, אינה שקולה לסכנה שייטכן וצפויה לאינטרס הציבור." אנו המרצים, אגב, טרם קיבלנו מכתב מפחיד מהשופט אוקון... אם וכאשר נקבלו, נשתדל להוכיח את טענת ההגנה "אמת דיברתי".

מכאן לאופן התנהלותו של מנהל בתי המשפט השופט אוקון. ההתרעה על רמיסת זכויותיהם של חשודים ונאשמים בכלל ושל קטינים בפרט היא תפקיד מרכזי של סניגוריה ציבורית,

שאותו חובה עליה למלא ללא מורא. חוששני כי השופט אוקון בחר להלך עליה אימים, ואולי אפילו הצליח. לא זה הוא תפקידו של שופט. השופטים מתבטאים מעל דפיהם של פסקי-הדין שלהם, האמורים לדבר בעד עצמם. הם אינם זקוקים לשירותי דוברות, שבדרך-כלל אף מוליכים לפחיתות כבוד. כך היה בהתנגדותה הנמרצת מאד ומדי של נציגות השופטים לפרסום תוצאות המשוב שנערך בקרב עורכי-הדין באשר לתפקודם של השופטים, כביכול אסור לבקר את השופטים. כך עתה באימו של מנהל בתי המשפט על הסניגורית הציבורית הארצית. כך תהיה דרכו הנכונה של עולם המשפט: הסניגוריה הציבורית תשמור על זכויותיהם של החשודים והנאשמים ותביע דעתה ללא מורא, השופטים ישפטו בהתאם לחוק ולצדק ויתבטאו אך ורק בפסקי-הדין שלהם, ומנהל בתי המשפט ינהל את ענייניה האדמיניסטרטיביים של המערכת ולא יספק לה שירותי דוברות תוך השתקת הסניגוריה הציבורית. תפקידה של הסניגוריה הוא חשוב מכדי שנוכל לוותר על כך שתמלאנו באופן מיטבי וללא מורא.

ד"ר בועז סנג'רו הוא ראש החטיבה למשפט פלילי וקרימינולוגיה במכללה האקדמית למשפטים (רמת-גן).